

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

1 семестр 2019/2020 навч року	
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Освітні програми: управління фінансами та трейдинг на світових фінансових ринках; управління фінансами, банківська справа та страхування	1 курс, денна та заочна форми навчання магістр

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів

Лектор

Зайцева Іраїда Юріївна (доктор економічних наук, професор),
Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: zaitsevairaida@ukr.net

Години прийому та консультації: кожен четвер з 12.20-14.00

Розміщення кафедри: Місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 5 поверх,
518 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Чому одні країни, підприємства або ж люди стають фінансово успішними, а інші – ні? Якими є загальні принципи управління фінансами, які визначають успіх? Що треба врахувати, маючи бізнес-ідею? Як оцінити ефективність та інвестиційну привабливість бізнесу? Якими є найсучасніші тренди розвитку фінансів?

Про це йтиметься в курсі "Фінансовий менеджмент". Трохи історії, трохи теорії та багато посилань на актуальну українську дійсність. Чи треба буде докладати зусилля? Так, безумовно! Людство займається фінансами не так вже й довго, тому ми не маємо спеціального відділу мозку, який би відповідав за фінансові розрахунки. Саме тому часто люди помиляються, адже фінанси – це сфера ризику й непевності. Врахувати та нейтралізувати ці ризики можна тільки за допомогою ретельного вивчення цікавого та дуже корисного курсу «Фінансовий менеджмент», який допоможе навчитися приймати зважені управлінські рішення, направлені на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства і організацію його грошових потоків з метою отримання прибутку та досягнення оперативних-тактичних та стратегічних цілей.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (набуття знань про закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем);

2. Загальнокультурну компетентність (формування в студентів уявлень про культурне різноманіття; навчання розумінню культурної історичної зумовленості поведінкових стереотипів під час осмислення універсального та специфічного у процесі прийняття управлінських рішень в умовах ризику та турбулентності; навчання взаємодії з представниками інших культур);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (вивчення конкретних методів, засобів та інструментів фінансового управління підприємством, спрямованих на обмеження кризових процесів і недопущення його збитковості; ринкових прийомів забезпечення рентабельної роботи підприємства тощо);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області управління фінансами за допомогою сучасних інформаційних технологій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів в області управління ризиком та ефективністю у відповідних сферах економічної діяльності, використовуючи новітні інформаційні технології);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів у процесі прийняття рішень у сфері фінансів).

Чому ви маєте обрати цей курс?

В результаті вивчення дисципліни ми допоможемо:

- планувати роботу і вживати конкретні заходи з поліпшення фінансового стану підприємства; розробляти шляхи підвищення рентабельності підприємства; використовувати фінансове планування для досягнення фінансової сталості та платоспроможності підприємства;
- застосовувати конкретні управлінські рішення для підвищення дохідності підприємства (фірми), організації та установи;
- розробляти оптимальну в конкретних фінансово-господарських умовах фінансову стратегію діяльності підприємства з урахуванням його фінансово-економічного стану та місця на ринку;
- формувати оптимальні напрямки інвестиційної діяльності, здійснювати її диверсифікацію; обмежувати фінансові ризики в інвестиційній діяльності; планувати діяльність інвестиційних фондів і компаній на принципі диверсифікації вкладень;
- застосовувати на практиці конкретні методи, засоби та інструменти фінансового управління підприємством, спрямованого на обмеження кризових процесів і недопущення його збитковості; ринкові прийоми забезпечення рентабельної роботи підприємства тощо

Організація навчання

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів віртуального бізнесу та практичні рекомендації з його просування в Інтернет мережах.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз у тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями.

Студенти самостійно зможуть застосовувати методичні підходи та інструментарій фінансового менеджменту в процесі управління підприємством; формувати та ефективно використовувати систему інформаційного забезпечення для прийняття рішень у процесі управління фінансами підприємства; розробляти оптимальну стратегічну та оперативно-тактичну фінансову політику на підприємствах різних організаційно-правових форм та різних форм власності з врахуванням їх фінансового становища та кон'юнктури ринку; здійснювати розробку етапів політики управління прибутком за основними напрямками з врахуванням стратегічних та оперативно-тактичних цілей підприємства, а також проводити контроль за її впровадженням; розробляти основні напрямки політики управління необоротними та оборотними активами підприємства, використовувати оптимізаційні моделі для визначення оптимального розміру товарно-матеріальних запасів, готової продукції, дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства; визначати поелементну вартість капіталу підприємства, його середньозважену вартість, граничну вартість та оцінювати вплив структури капіталу на його вартість; самостійно визначати оптимальні шляхи інвестиційної діяльності, застосовувати методи визначення дохідності реальних та фінансових інвестицій; застосовувати методичні підходи при розробці фінансових планів та прогнозів подальшого розвитку з метою досягнення як стратегічних, так і оперативно-тактичних цілей підприємства; своєчасно застосовувати зовнішні та внутрішні механізми фінансової стабілізації підприємства з метою запобігання кризового фінансового становища на підприємстві.

Теми курсу

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Організація фінансового менеджменту на підприємствах.

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Тема 3. Математичні основи фінансового менеджменту

Тема 4. Управління прибутком

Тема 5. Управління активами

Тема 6. Вартість і оптимізація структури капіталу

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Управління фінансами підприємства

Тема 7. Управління інвестиціями

Тема 8. Управління фінансовими ризиками

Тема 9. Аналіз фінансових звітів

Тема 10. Управління грошовими потоками підприємства

Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування

Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Фінансовий менеджмент / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Розрахункова робота	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Практичні заняття курсу передбачають вивчення прийомів та методів управління ризиком із застосуванням інструментарію економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій. Виконання завдань супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, навчальний посібник, лекційні матеріали, і, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильуйте за змінами у розкладі.

Тема лекції	Тема практичних занять
Лекц.№1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	ПЗ-1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту
Лекц.№2. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	ПЗ-2. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту
Лекц.№3. Система забезпечення фінансового менеджменту	ПЗ-3. Система забезпечення фінансового менеджменту
Лекц.№4. Математичні основи фінансового менеджменту	ПЗ-4. Математичні основи фінансового менеджменту
Лекц.№5. Управління прибутком	ПЗ-5. Управління прибутком
Лекц.№6. Управління активами	ПЗ-6. Управління активами
Лекц.№7. Вартість і оптимізація структури капіталу	ПЗ-7. Вартість і оптимізація структури капіталу
Лекц.№8. Управління інвестиціями	ПЗ-8. Управління інвестиціями
Лекц.№9. Управління фінансовими ризиками	ПЗ-9. Управління фінансовими ризиками
Лекц.№10. Аналіз фінансових звітів	ПЗ-10. Аналіз фінансових звітів
Лекц.№11. Управління грошовими потоками підприємства	ПЗ-11. Управління грошовими потоками підприємства
Лекц.№12. Управління грошовими потоками підприємства	ПЗ-12. Управління грошовими потоками підприємства
Лекц.№13. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	ПЗ-13. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування
Лекц.№14. Антикризове фінансове управління на підприємстві	ПЗ-14. Антикризове фінансове управління на підприємстві
Лекц.№15. Антикризове фінансове управління на підприємстві	ПЗ-15. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування системного підходу щодо вибору, обґрунтування, та реалізації найбільш ефективних фінансових рішень в процесі управління.

Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості.

Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

Студент отримує іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. У разі незгоди студента з отриманою сумою балів або, якщо вона складає менше 60 балів, її можна покращити за рахунок участі студента у процедурі здавання іспиту. Теоретичні питання до іспиту наведено у додатку 1.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка виставляється за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E)

Команда викладачів:

Зайцева Іраїда Юріївна (<http://kart.edu.ua/kafedra-f-ua/zav-kaf-f-ua>) – лектор з питань фінансового менеджменту в УкрДУЗТ. Доктор економічних наук з 2011 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д64.820.05 при Українській державній академії залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 - «Економіка та управління підприємствами», номер диплома № ДД №000624. Професор кафедри фінансів з 2014 року. Напрямок наукової діяльності: економіко-організаційні підходи до захисту підприємств від недружніх поглинань; управління економічною безпекою підприємств; підвищення ефективності вантажних залізничних перевезень в Україні в умовах глобалізації. Автор понад 100 наукових праць.

Прудіус Юлія Сергіївна (<http://kart.edu.ua/pro-kafedru-f-ua/kolektiv-kafedri-f-ua/pridyus-f-ua>) – аспірант кафедри управління державними і корпоративними фінансами. У 2011 році закінчила Українську державну академію залізничного транспорту і отримала повну вищу освіту за спеціальністю "Фінанси" та здобула кваліфікацію магістра з фінансів. З вересня 2012 року є здобувачем Українського державного університету залізничного транспорту. З листопаду 2016 р. є асистентом кафедри управління державними і корпоративними фінансами Українського державного університету залізничного транспорту. Напрямок наукової діяльності: оцінка вартості підприємств при злиттях та поглинаннях. Автор 8 наукових робіт.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

1. Сутність фінансового менеджменту та його спрямованість в умовах реального виробництва.
2. Характеристика етапів розвитку фінансового менеджменту як науки.
3. Мета, основні завдання і функції фінансового менеджменту.
4. Принципи фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту.
5. Фінансовий менеджмент як складова загальної системи управління підприємством.
6. Характеристика об'єкта і суб'єкта фінансового менеджменту.
7. Фінансова інформація як важливий чинник фінансової діяльності підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.
8. Характеристика каналів розповсюдження фінансової інформації та класифікація користувачів.
9. Характеристика форм фінансової звітності як основного джерела інформації.
10. Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
11. Сутність майбутньої вартості грошей у часі.
12. Поточна вартість грошей і її сутність. Фінансова рента та її складові. Класифікація ануїтетів за основними ознаками.
13. Зміст і завдання управління прибутком підприємства.
14. Функції управління прибутком підприємства.
15. Мета і завдання управління витратами підприємства.
16. Вплив витрат на розрахунок точки беззбитковості. Сутність валової маржі. Сутність запасу фінансової міцності підприємства.
17. Визначення ефекту операційного важеля та його впливу на прийняття управлінського рішення щодо структури витрат підприємства.
18. Сутність дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика підприємства.
19. Характеристика основних чинників, що впливають на розробку дивідендної політики підприємства.
20. Характеристика консервативного та компромісного підходу в розробці дивідендної політики.
21. Характеристика компромісного та агресивного підходу в процесі формування дивідендної політики.
22. Оптимальна дивідендна політика та етапи її формування.
23. Поняття вартості капіталу та принципи її оцінки.
24. Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.
25. Оптимізація структури капіталу підприємства.
26. Визначення чинників, що впливають на формування структури капіталу підприємства.
27. Особливості оцінки вартості власного капіталу.
28. Розробка емісійної політики підприємства – емітента акцій.
29. Особливості оцінки вартості позикового капіталу.
30. Визначення вартості облігацій. Особливості емісійної політики підприємства – емітента облігацій.

31. Використання ефекту фінансового важеля при оптимізації структури капіталу. Характеристика складових елементів ефекту фінансового важеля підприємства.
32. Визначення ефекту комплексного виробничо-фінансового важеля.
33. Характеристика підходів щодо формування джерел фінансування господарської діяльності підприємства.
34. Політика управління необоротними активами підприємства.
35. Політика управління оборотним капіталом підприємства. Характеристика агресивної, консервативної та компромісної моделей формування поточних активів та поточних пасивів підприємства.
36. Політика управління виробничими запасами. Модель розрахунку оптимальної партії постачання (модель Уїлсона).
37. Характеристика методу “ABC-контролю” та його використання в процесі управління виробничими запасами.
38. Політика управління дебіторською заборгованістю. Оптимальна кредитна політика підприємства.
39. Характеристика консервативної (м’якої) та агресивної (жорсткої) кредитної політики.
40. Політика управління грошовими активами підприємства. Характеристика моделей управління грошовими активами підприємства. Модель Баумола. Модель Міллера-Орра.
41. Сутність і значення політики управління інвестиційною діяльністю підприємств.
42. Форми реальних інвестицій і особливості управління ними.
43. Форми фінансових інвестицій і особливості управління ними.
44. Методи оцінки інвестиційного портфеля з урахуванням ризиків.
45. Сутність і значення політики управління грошовими потоками підприємства.
46. Сутність та класифікація видів грошових потоків підприємства.
47. Принципи управління грошовими потоками підприємства.
48. Головна мета, принципи та етапи управління грошовими потоками підприємства.
49. Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками.
50. Оптимізація грошових потоків підприємства з урахуванням особливостей його фінансово-господарської діяльності.
51. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
52. Зміст і завдання аналізу фінансової звітності підприємства.
53. Методи аналізу фінансової звітності підприємства та їх використання в процесі прийняття рішення щодо управління фінансами підприємства.
54. Система показників фінансового стану підприємства.
55. Значення ефективного управління грошовими потоками підприємства.
56. Сутність та необхідність фінансового планування на підприємстві. Види фінансових планів підприємства.
57. Поняття банкрутства як економічної та юридичної категорії. Правові умови визнання підприємства банкрутом. Наслідки банкрутства. Методи прогнозування банкрутства підприємства.
58. Сутність та етапи розробки політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства.
59. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.
60. Характеристика внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства.